

Perdeden Dijital Platformlara **TÜRKİYE'DE SİNEMA ÇALIŞTAYI**

Sonuç Raporu

15-16 ARALIK 2023
BALIKESİR

CIHANNÜMA

CIHANNÜMA DAYANIŞMA VE
İŞBİRLİĞİ DERNEĞİ

PERDEDEN
DİJİTAL PLATFORMLARA;
TÜRKİYE'DE
SİNEMA ÇALIŞTAYI

Sonuç Raporu

15-16 ARALIK 2023

Balıkesir

COPYRIGHT © 2024

Bu yayının tüm hakları CİHANNÜMA DAYANIŞMA VE İŞBİRLİĞİ DERNEĞİ'ne aittir. CİHANNÜMA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (*fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.*) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Cihannüma Yayınları - 8

1.Baskı: 2024

ISBN : 978-625-99656-7-3
Editör : Enes GÜNEYLİ
Mizanpaj -Tasarım : Ceyhun AKGÜN
Baskı : Usta Ofset Ambalaj ve Matbaacılık
Maltepe Mah. Davutpaşa Cad. Güven İş Merkezi
No: 38 B-Blok Kat: 2/ 382-383
Zeytinburnu 34010 İstanbul
Tel: 0212 565 44 32
Sertifika No: 47612

CİHANNÜMA | CİHANNÜMA DAYANIŞMA VE İŞBİRLİĞİ DERNEĞİ

Hacı Bayram Mah. Haşimi (Kutlu) Sok. No: 12

Altındağ/Ankara – TÜRKİYE

| www.cihannuma.org |

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	5
TAKDİM.....	7

PERDEDEN DİJİTAL PLATFORMLARA TÜRKİYE’DE SİNEMA ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

Türkiye’deki Sinema Endüstrisinin Sorunlarına ve	
Mevcut Potansiyellerine İlişkin Görüşler	14
Ekonomik Yapılanma	14
Bütçe ve Finansman Sorunları	14
Gişe Gelirleri.....	16
Festival Destekleri	16
Mali Teşvikler ve İndirimler	16
Endüstrileşme Sorunu.....	17
Kurumsallaşma.....	18
Gösterim – Dağıtım.....	20
Sinema Salonlarının Teknik Yeterlilikleri	21
Dijital Platformlar ve Sinema.....	23
Set Çalışanları ve Hakları	25
Eurimages.....	26
Film Festivalleri.....	27
Kültür	30
“Milli Sinema’ Mümkün mü?”	31
Senaryo.....	33
Vefa	35
Çalıştay Kapanış Değerlendirmesi	38
Kurul, Komisyon ve Katılımcılar.....	45
Çalıştaydan Kesitler	46

ÖNSÖZ

...ve sinema!

“Sinema, bir medeniyet tasavvuru meselesidir” der, Yusuf Kaplan.

Emekleyerek de olsa, biraz koşsa, biraz dursa da savrulsa da durulsa da bazen siyah beyaz bazen renkli de olsa bir sinemamız var. Ülkemizde 1896'da başlayan film gösterim serüveni, 1914'te ilk film çekimi ile yapım evresine dönüştü. 1930, 1960, 1980, 1990 ve 2000'li yıllar farklı kırılmalarla bir ekran görüntüsü bırakmıştır beyaz perde. Sinemanın niteliklerini, zaman içinde geçirdiği değişimleri, örnekleri, sebep ve sonuçlarıyla elbette tartışabiliriz. Belli dönemlerde; toplumsal olguları, kendi niyetlerimize göre sınıflandırdık; bir toplum mühendisliği unvanıyla toplumsal sözleşmelerimizi yeniden gözden geçirdik; asker-sivil bürokrasimizin özgürlük sınırlarını “uygun” ölçülerde genişletip daralttık; siyaset ve toplumsal sorunları irdelerken ideolojik yaklaşımların, akımların rüzgarına kapıldık. Türk filmi, ulusal sinema, Yeşilçam, Türk sineması gibi adlandırmalara farklı yaklaşımlar ve tanımlamalar getirirken hepsinin beyaz perdeye yansıdığını ve hepsinin bir çift göz tarafından izlendiğini unuttuk.

Şimdi bazen gülerек, bazen ağlayarak; bazen gerilip, bazen gevşeyerek; bazen asker-polis, bazen de sivil olarak; bazen yerel, bazen ulusal, bazen de evrensel olarak; bazen tek, bazen de çok kullanımlık tutumlarımızla sinemamıza devam ediyoruz.

Sinema bir emek işidir. Sinema; sadece dili ve görüntüsü ile değil kameramanından ışıkçısına, senaristinden pazarlamacısına kadar sayılabilen ve sayılamayan birçok kişinin emek işidir. Sofraya getirilen bir yemek gibi, süreci toprağa düşen tohumdan başlatabilirsiniz.

Yeşilçam'dan Hollywood'a; sinema salonlarından DVD, VCD'lere; Newyork, Londra, Madrid, İstanbul, Kahire, Tahran'a; Karagöz- Hacıvat'tan, Kavuklu ve Pişekar'a; "Kuyu" dan " Susuz Yaz" a kadar ne çok şey var söylenecek ya da seyredilecek mi deseydim.

Antalya Altın Portakal'dan Adana Altın Koza 'ya; Cannes'ın gölgesi "Altın Palmiyeden Berlin yansıması "Altın Ayı" ya kadar ne çok yolculuğu var sinemacının.

Dünyayı Kurtaran Adam'dan Susuz Yaz'a, Uzak'tan Eşkiya'ya, Işıklar Sönmesin'den Bir Zamanlar Anadolu'da'ya, Vizonte'leden Uzak İhtimal'e, Minyeli Abdullah'tan Yozgat Blues'e,Tatar Ramazan'dan Yalnız Değilsiniz'e ne çok söyleyeceği var seyircinin.

Yavuz Turgul'dan, Nuri Bilgi Ceylan'a, Yücel Çakmaklı'dan Mahmut Fazıl Coşkun'a, Çağan Irmak'tan Osman Sınav'a, Derviş Zaim'den Zeki Demirkubuz'a, Metin Erksan'a,Mesut Uçakan'dan İhsan Kabil'e ne çok hikâyesi var sinemamızın.

Eski adı Yeşilçam, yeni adı Türk sineması da olsa bu toprakların bir rengi, bir kokusu, bir tadı, bir anlamı, ifadesi ve yansıması var. Bir sinema filminde bunlardan hangisi eksikse film o kadar eksiktir. Bir sinema rüyası, dili, düşüncesi oluşturmak ve sürdürmek zorundayız. Dünyaya söz söyleyecek bir medeniyetin, dünyaya film izlettirecek gücü de olmalıdır.

Merhamet, adalet, cesaret, fetih, aşk, sadakat, vefa gibi soylu kavramlara sahip olan medeniyetimiz, dünyayı bağlayacak bazen de durduracak bir sinema dünyası oluşturmalıdır.

Uzun zamandır devam eden kıvılcımlar artık tutuşmalıdır. Bu iddia ve ideal uğrunda yapılanlara yeni ve güçlü bir halka eklemek amacıyla düzenlediğimiz "Perdeden Dijital Platformlara; Türkiye'de Sinema" çalıştayımızın yeni bir ufuk, yeni bir ses ve nefes olması en büyük niyazımızdır. Unutulmamalıdır ki hepimiz büyük bir perdenin önündeyiz, izleniyoruz ve hepimizin yaptıkları, yazdıkları,düşündükleri kitap olmasa da defterden okunacaktır. Perdemizin de defterimizin de hep beyaz olmasını diliyoruz.

Çalıştay/Panel Raporu
Düzenleme Kurulu Adına
Hayati KOCA

TAKDİM

Prof. Dr. Vatan KARAKAYA

CİHANNÜMA DAYANIŞMA VE
İŞBİRLİĞİ DERNEĞİ

YÜKSEK İSTİŞARE KURULU BAŞKAN VEKİLİ

PERDEDEN, DİJİTAL PLATFORMLARA; TÜRKİYE'DE SİNEMA ÇALIŞTAYI AÇILIŞ KONUŞMASI

Çalıştayımıza katkı sunmak üzere yurdumuzun dört bir tarafından gelen muhterem katılımcılar, hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyor, yapacağımız çalışmanın hayırlara vesile olmasını cennab-ı Allah'tan niyaz ediyorum. Cihannüma derneği olarak; resmi kuruluşumuz on yılı henüz doldurmuş olsa da, yarım asrı aşkın bir Milli Görüş geleneğinin, bin yıla yaklaşan Anadolu irfanının ve bin dört yüz yıllık İslam kültür ve medeniyetinin varisleriyiz. Geçmişimizden aldığımız güç ve tecrübeyle, adalet temelinde yeni bir dünya kurma ideali doğrultusunda; bir taraftan, gençliğin topluma faydalı bireyler olarak yetişmesi için çalışan, bugünün milli gençlik kuruluşlarının ayağının altına yol, merdiven, basamak olmaya; diğer taraftan sahip olduğumuz nitelikli insan kıymetlerini,

yaşadığımız toplumun, ümmetin ve insanlığın hayrı için seferber etmeye gayret gösteriyoruz. Bu zaviyeden olarak toplumun temel meseleleri konusunda kurduğumuz ihtisas çalışma grupları marifetiyle düzenlediğimiz çalıştaylarda, problem alanlarını masaya yatırıyor, konunun uzmanlarını ve taraflarını bir araya getirerek, başta uygulayıcılar olmak üzere kamuoyuna yol haritası niteliğinde çözüm teklifleri hazırlıyoruz.

Bu bağlamda geçtiğimiz yıl içerisinde; Gaziantep’te göç çalıştayını, Konya’da şehir ve medeniyet çalıştayını, Kayseri’de gençlik ve aile çalıştayını, Çorum’da ileri teknoloji ve sanayi çalıştayını, Samsun’da üniversiteler çalıştayını, Niğde’de tarımın geleceği çalıştayını, Kırşehir’de sağlık okur yazarlığı çalıştayını düzenledik. Bununla birlikte bir neslin yetişmesinde büyük emekleri olan mütefekkir, şair ve dava adamları Sezai Karakoç’u Diyarbakır’da, Necip Fazıl Kısakürek’i Erzurum’da yaptığımız sempozyumlarla andık, bir daha anlamaya ve çağları aşan mesajlarını gelecek nesillere aktarmaya çalıştık. Kültür hayatımızın en canlı örneklerinden şiiri de unutmadık. Geçtiğimiz yıl Amasya’da başlattığımız Anadolu şiir akşamlarını, bu yıl Aksaray’la devam ettirdik, inşallah seneye Kastamonu’da olacağız. Buraya kadar zikrettiğim programlarda dikkatinizi çeken bir husus oldu mu bilmiyorum. Bütün bu programları Anadolu şehirlerinde yaptık. Böylelikle Anadolu’nun samimiyetinden, saflığından ve bereketinden istifade etmeye ve Anadolu ile Ankara-İstanbul arasında köprüler kurmaya çalıştık. Bugün de burada güzel şehrimiz, Kuvayi-i milliye şehrimiz Balıkesir’de “*Perdeden Dijital Platforma; Sinema*” çalıştayını icra ediyoruz.

İlk olarak 1895 yılında Paris’te ortaya konulan bu yeni sanat, ard arda çekilen fotoğrafların ışığın içinden geçirilerek beyazperdeye yansıtılmasıyla elde edilen hareketli görüntülerle sergileniyordu. İcat edildiğinde daha çok bir toplu eğlence aracı olarak vazife gören bu sanat, zamanla; hem teknik açıdan büyük değişimler yaşamış ve bugün insanların bireysel dünyasına hitap eder duru-

ma gelmiş, hem de içerik olarak çeşitlenmiş ve klasik bir sanat olmanın ötesinde büyük manalar taşıyan bir hüviyete bürünmüştür.

Sinema; bir bilgilenme, eğlence ve eğitim aracı olmanın yanı sıra çok etkili bir propaganda, dolaylı bir sömürü ve gizli bir reklam aracı haline gelmiştir. Bu yönüyle önemli bir güçtür. Bu gücü elinde bulunduranlar, topluma, siyasete dolayısıyla dünyaya ve geleceğimize de yön verebilirler. Ve kabul etmeliyiz ki, maalesef bu güç şu anda vahşi batının elindedir. Bilimin ve teknolojinin ilerlemesiyle üretilmesi, iletilmesi ve ulaşılması gerek ekonomik açıdan gerekse teknolojik açıdan çok daha kolay hale gelen sektör, yeni nesilleri ve dünyanın geleceğini tehdit eder bir hüviyet kazanmıştır.

Sayın Cumhurbaşkanımızın dile getirdiği Türkiye Yüzyılı 29 Ekim 2023 tarihi itibarıyla başlamıştır. Türkiye yüzyılı kavramı, kronolojik bir tanım değildir. Türkiye yüzyılı; Türkiye'nin ekonomik, siyasi, askeri, teknolojik hülasa her alanda güçlü olmasını ve dünyaya yön vermesini ihtiva eden bir Kızıl elmadır. Bu bağlamda ülkemizin genelde kültür sanat özelde sinema alanında da önemli adımlar atması ve mesafeler alması gerektiği önümüzde duran bir gerçektir. İşte bugün biraz da bunun için buradayız. Türkiye Yüzyılı idealine herkes bulunduğu yerden katkı sağlamak durumundadır. Bu çalıştay ile, çok değerli sinema yapımcı, yönetmen, yazar ve konuyla ilgili akademisyenler ve uzmanlar bir araya gelmiş bulunuyor.

İki gün boyunca beş farklı oturumda, konu değişik boyutları ile müzakere edilecek ve sonuç raporu kamuoyu ile paylaşılacaktır. Çalıştayımızda ortaya konulacak olan bakış açısının ve tespitlerin oldukça önemli olacağını düşünüyorum. Buradan katılımcılara afllarına sığınarak bir de talebimi iletmek istiyorum. İslam alemi olarak içerisinden geçtiğimiz bu zor günlerde katil İsrail'in Gazze'deki soykırımına karşı dünyaya ses getirebilecek nitelikte bir film çalışmasının temellerinin de burada atılmasını özellikle istirham ediyorum. Reis Bey, Sevda Kuşun Kanadında, çağrı filmi gibi kültürümüzü ve değerlerimizi en güzel şekilde anlatan çalışmaların ne kadar önemli olduğunu çok iyi biliyoruz. Çalıştayı, malumunuz

olduğu üzere çözüm ortaklarımız Balıkesir Valiliği, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, Balıkesir Üniversitesi, Bandırma Üniversitesi, İletişim Platformu, Uluslararası Sinema Derneği, Film Araştırmaları Derneği işbirliği ile yapıyoruz.

Her bir kurumumuza ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Çalıştayımızın hazırlanmasına büyük emek veren başta Kültür Sanat'tan sorumlu Genel Başkan yardımcısı Enes Güneyli'ye, Balıkesir temsilcimiz Seyfullah Akkaya ve ekibine teşekkür ediyorum. Her şeyin zekatı kendi cinsindendir kaidesi uyarınca ilminin, bilgisinin, tecrübesinin zekatını vermek üzere aramızda bulunan siz değerli katılımcılara teşekkürlerimi arz ediyorum. Bu duygu ve düşünceler içerisinde hepinizi saygıyla selamlıyorum.

PERDEDEN,
DİJİTAL PLATFORMLARA
TÜRKİYE'DE
SİNEMA ÇALIŞTAYI
SONUÇ RAPORU

“*Perdeden, Dijital Platformlara Türkiye’de Sinema*” konulu çalıştay programı 15-16 Aralık 2023 tarihlerinde Balıkesir’de gerçekleştirildi. “*Perdeden Dijital Platformlara Türkiye’de Sinema*» çalıştayını Cihannüma Genel Başkan Yardımcısı Enes Güneyli’nin ve YİK Üyesi Prof. Dr. Vatan Karakaya’nın yapmış olduğu açılış konuşmasıyla başladı. Balıkesir Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yücel Oğurlu, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Başkan Vekili Mehmet Birol Şahin ve Vali Yardımcısı Mustafa Çek’in selamlama konuşmalarının ardından ilk oturuma geçildi. İki gün boyunca devam eden beş oturumun olduğu programda birbirinden kıymetli sinema sanatçıları ve akademisyenler konuşmalar gerçekleştirdi.

Bandırma 17 Eylül Üniversitesi öğrencilerinin de katıldığı panelde sinema özelinde Türkiye ve dünyadaki gelişmeler ele alındı. Çalıştaya Kültür Bakanlığı, TRT (Tabii), Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, Balıkesir Üniversitesi, Film Araştırmaları Derneği, Uluslararası Sinema Derneği gibi temsilciler de katılım göstererek sinema endüstrisinin Türkiye’deki ve dünyadaki gelişimi karşılaştırmalı şekilde ele alınarak mevcut sorunların ve potansiyeller yakından incelenmiş oldu.

Kültür emperyalizmi, sinema eğitimi ve üretim kültürü, dijital platformlar, yeni nesil izleme alışkanlıkları, görsel bellek, uluslararası ilişkilerde sinemanın rolü, sinema filmlerinin üretim, dağıtım ve gösterim sorunları, filmlerin sanatsal doğası ve senaryoların edebi yönleri gibi pek çok konuda katılımcılar görüşlerini ifade ettiler. Karşılıklı etkileşimin kurulduğu, sorunların katılımcılarla bir arada değerlendirildiği oturumlarda Türkiye’deki sinema endüstrisinin kültürel, eğitsel ve teknik boyutları bütüncül bir yaklaşımla ele alındı.

Aşağıdaki tespitler bu oturumlarda konuşulan konuların, ortaya konan yaklaşımların, üzerinde durulan tespitlerin ve nihayetinde gelinen sonuçların birer özeti durumundadır. Elbette

gözden kaçan hususlar olabilecektir fakat ana tartışma Türkiye'nin küresel boyutta görsel-işitsel üretim yarışında daha rekabet etme becerisi yüksek, kimlikli ve özgün bir model ve sanatsal bakımdan nitelikli eser çıkarma kapasitesinin arttırılmasının nasıl mümkün olabileceği üzerinedir. Aslında tüm çalıştay süresince; 'Yerli ve Milli Sinema Yapmak Mümkün Mü?' sorusuna cevap arandı. Bu soruya verilecek cevabın Türk sinemasının temel sorunlarına da çözümü içereceğine inanılmaktadır.

TÜRKİYE'DEKİ SİNEMA ENDÜSTRİSİNİN SORUNLARINA VE MEVCUT POTANSİYELLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER

Ekonomik Yapılanma

Türkiye'de sinema filmlerine fon bulma hususundaki en önemli sorunlardan biri Türkiye'de sivil fonların olmamasıdır. Sivil toplum kuruluşlarının, kişisel inisiyatiflerin, yere yönetimlerin, film festivallerinin bu bakımdan uzun veya kısa metraj filmin çekilmesine destek olmaktan öte bir filmin çekilebilmesi için gerekli/yeterli finansal destekleri sunması sektörün gelişmesi ve katılımcılığın çeşitlenmesi, üretim koşullarının demokratikleşmesi açısından oldukça önemlidir.

İstatistikler bir anlamda “bağımsız” ya da “sanat filmi” olarak ifade edilen düşük bütçeli ve hedef kitlesi daha sınırlı olan Türk filmlerinin popüler filmler tarafından finanse edildiğini göstermektedir. İki kutup arasındaki ayrışmayı derinleştiren bu olgu, popüler yönetmenleri de ikiye ayırır.

Bütçe ve Finansman Sorunları

Türk sinemasında film yapımının yüksek maliyetleri ve bu maliyetlerin karşılanmasında yaşanan zorluklar sektörü olumsuz etkilemektedir. Yapımcı ve yönetmenler filmleri için finans-

man bulmada zorluk yaşamaktadırlar. Türk sineması henüz bir endüstri olamadığı için yönetmenler ya kendilerine yapımcı bulacaklar ya da ihtiyaç duydukları finansmanı kendileri bulmak zorundadırlar.

Teknolojinin gelişmesiyle film yapım süreçlerinde ihtiyaç duyulan makine teçhizat çeşitliliği de artmıştır. Artık yönetmenler film yapımlarında hem sayıca fazla hem de daha komplike cihazlara ihtiyaç duymaktadır. Teknolojiye olan bağımlılık ihtiyacı, ihtiyaç ise maliyetleri artırmaktadır. Buna ek olarak teknolojinin Dolar ve Euro'ya endeksli olması, film yapım maliyetlerine de yansımaktadır. Yapımcı ve yönetmenlerin tek kaynağı Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü tarafından sağlanan desteklerdir. Diğer ülkelere bakıldığında yerel yönetimlerin sürece dahil oldukları görülmektedir. Film yapım süreçlerinde fon bulma (*teşvik, hibe* vs.) konusunda belediyelerin aktif bir şekilde sürece dahil edilmesi gerekmektedir.

Türk sinemasında bütçe yetersizliği sebebiyle zamanında tamamlanamayan ve yarıda kalmış çok sayıda film projesi bulunmaktadır. Yetersiz bütçe ile başlanan filmler genellikle prodüksiyon kalitesinden ödün verilerek tamamlanmaktadır.

Sponsorluk desteği alan filmlerin benzer kaynaklardan beslendiği görülmektedir. Kısıtlı da olsa sponsorluk anlaşmalarının daha çok kişisel bağlantılar üzerinden yapıldığı bilinmektedir. Türk sinemasının kabuğunu kırabilmesi destek yelpazesinin çeşitlenmesi ile mümkün olacaktır. İyi bir film yapabilmek için yeterli finansmanın sağlanması, sektörün kalkınması açısından kritik bir öneme sahiptir.

İş insanları için sinema yüksek riskli bir yatırımdır. Yatırım yapma potansiyeli olan iş insanlarının risk almaktan kaçınmaları, yapımcıların fon bulmalarını zorlaştırmaktadır. Potansiyel yatırımcıların sektöre güven duymasını sağlayacak adımlar atılmalıdır.

Gişe Gelirleri

Sinema filmin en önemli gelir kalemlerinden birisi de gişe gelirleridir. Gişede başarı hem prestij hem de mali yönetim/sürdürülebilirlik için gereklidir. Sinema salonlarını ve dolayısıyla gişe gelirlerini kontrol eden yapımcılar, gösterim takvimlerini çekimler başlamadan planlamaktadırlar. Hedef kitlelerine ulaşmak için ihtiyaç duyulan salonu bulma da sorun yaşamayan bu filmlerin gişe gelirlerinin tatmin edici düzeyde olduğu görülmektedir. Popüler sinema yapmayan bağımsız yönetmenler filmlerini gösterecek salon bulmada sorun yaşamaktadırlar. Çoğunlukla bu filmlerin gişe gelirlerinin düşük olduğu gözlemlenmektedir. Bir sonraki projesine başlamak için ihtiyaç duyduğu kaynağı gişeden elde edemeyen bağımsız yönetmenler kaynak bulmada zorlanmaktadırlar.

Festival Destekleri

Sinema filmlerinin gelir kaynaklarından birisi de şüphesiz film festivallerinden elde edilen ödüllerdir. Çoğu bağımsız yönetmen festivallerden kazandığı ödüller ve yapım ve geliştirme destekleriyle bir sonraki projesine başlamaktadır. Kültür Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü dışında film festivallerini destekleyen özel kurum ve kuruluşların sayılarının artması, festival organizasyonlarının özendirilerek teşvik edilmesi Türk sinemasının gelişimi için öne arz etmektedir.

Mali Teşvikler ve İndirimler

Doğrudan film yapımına ilişkin kaynaklar yanında mali teşvik ve indirimler sinemanın destelenmesi için iyi bir yol olabilir. Birçok ülkede film yapımcıları vergi indirimlerinden ve birtakım muafiyetlerden yararlanmaktadırlar. Yapımcı ve yönetmenlere ilişkin düzenlenen mali teşvikler film yapım maliyetlerinin düşmesine neden olacaktır. Vergi muafiyetleri ve teşviklerin

küresel şirketlere karşı bağımsız yönetmenlerin rekabet gücünü artırmaya yönelik olumlu bir adım olarak değerlendirilmektedir.

Avrupa'da bazı ülkelerde yerel film yapımcılarına finansman sağlamak amacıyla film fonları oluşturulmuştur. Bu fonlar, senaryo geliştirme, prodüksiyon maliyetleri, pazarlama ve dağıtım gibi farklı aşamalarda bağımsız yönetmenlerin desteklenmesi alternatif bir yöntemdir.

Ekonomik sorunlarla başa çıkmak için sektörde daha fazla destek mekanizması oluşturmak, vergi avantajları sağlamak, finansmanı iyileştirmek ve yapımcılara daha fazla olanak tanımak gibi politika ve düzenlemeler planlanmalıdır.

Endüstrileşme Sorunu

Ülkemizde vizyona giren filmlere ilişkin istatistiklere bakıldığında, film üretiminin bir standardı olmadığı; kimi yıllar ortalama 500 film gösterime girmişken kimi yıllar bu rakamın 200'lere kadar düştüğü görülmektedir. Türk sinemasında sistematik bir film üretiminden bahsetmek zordur. Film üretimi bakımından diğer ülke sinemalarıyla Türk sineması kıyaslandığında, sinemamızın henüz arzu edilen üretime ulaşmadığı görülmektedir. Türkiye'de yıllık ortalama 100-120 film vizyona girmektedir. Bu oran Amerika ve Hindistan'ın (*Hollywood* ve *Bollywood*) yarısından az, Avrupa ülkeleri ortalamasının ise yarı kadardır. Vizyona giren filmlerin uluslararası film festivallerinde yarışma oranlarına bakıldığında bu oranın da yine Avrupa ortalamasının altında olduğu görülmektedir.

Sinema doğası gereği büyük bir endüstrinin parçasıdır. Yapım, dağıtım ve gösterim süreçlerinde dolayısıyla sinemanın sermayeyle yakın ilişki kurmak zorunda olduğu bir gerçektir. Küresel pazarda bir ürün olarak alınıp satılan filmler, izleyiciyle buluşmak için uygun gösterim ortamının hazırlanmasına ve etkili

reklam kampanyalarına ihtiyaç duymaktadır. Sinemanın sermayeyle kurduğu bu ilişki, endüstrileşmeyi gerektirmektedir.

Türk sinemasında film yapımcı/yönetmenler halen bir iş insanı ve girişimci olarak kabul edilmemektedir. Günümüz şartlarında bir filmin bütçesi orta ölçekli bir firmanın yıllık cirosunu aşmaktadır. Bir film setinde çalışan personel sayısı da orta ölçekli bir şirkette çalışan personelin çok üstündedir. Bu bakımdan film çekmek büyük bir organizasyondur ve yüksek operasyon kabiliyeti gerektirmektedir. Film yapımcısı ve yönetmenin girişimci ve iş insanı olarak kabul edilmesi, filme mali destek bulma, hibe, kredi vs. başvurularında büyük avantajlar sağlayacaktır.

Sinema filmlerinin dağıtımı, filmin ulusal ve uluslararası pazarlara ulaştırılması son derecede önemlidir. Film pazarlama stratejileri bakımından dünya standardının yakalanması ve bu standardın sürdürülmesi gerekmektedir. Uluslararası alanda rekabet edebilmek için Türk sinemasının endüstrileşmesi büyük önem arz etmektedir.

Kurumsallaşma

Türk sineması endüstri olmadığı için henüz kurumsallaşma sürecini tamamlayamamıştır. Kurumsallaşamama Türk sinemasına bütünlüklü bakamama ve gelişen yeni durumlara karşı refleks geliştirememeye anlamına gelmektedir. Uluslararası alanda lobi gücü elde edilmesi kurumsallaşmanın tamamlaması ile mümkün olacaktır.

Türk sinemasının kültürel, ekonomik, sosyal ve sanatsal anlamda çok yönlü sektörün tüm ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir dizi idari ve mali düzenlemeye ihtiyacı vardır. Son dönemde neredeyse tüm sinema salonları alışveriş merkezlerine toplanırken, müstakil sinema salonları ticari faaliyetlerini sürdürmede zorlanmaktadır. Film dağıtım şirketleriyle sinema salon sahip-

leri arasında kurulan iletişim ve birçoğunun aynı kişide toplanarak tekelleşmesi haksız rekabeti meşrulaştırmaktadır. Türk sinemasının içinde bulunduğu durumu tespit edilmesi ve en akılcı çözümün hayata geçirilmesi için kurumsallaşma sürecinin tamamlanması gerekmektedir. Dağıtım ve gösterim ağları arasında oluşan tekelleşme ve haksız rekabeti önceden görecektir ve buna ilişkin politika geliştirecek kurumsallığa ihtiyaç vardır.

Türk sinemasının istihdama ilişkin sorunları yine kurumsallaşmayla aşılabacaktır. Her yıl üniversitelerin Radyo TV Sinema ve eşdeğer bölümlerinden mezun olan yüzlerce kişi sektöre girmektedir. Sektörel ihtiyaç analizi yapılmalı ve düzenli aralıklarla yayınlanmalıdır. Bu rapor hem mevcut set çalışanları hem de yeni mezunlar açısından sürdürülebilir istihdam için önem arz etmektedir.

Sinema kültürünün gelişmesi ve yaygınlaştırılması için seyirciyi popüler filmlere ek olarak sanat filmlerini izlemeyi teşvik edecek reklam ve tanıtım kampanyaları yürütülmelidir. Sinema bilet fiyatlarının kabul edilebilir bir seviyeye getirilmesi gibi, seyirci sinema ilişkisini sürdürülebilir bir zeminde tutacak adımlar atılmalıdır.

Tüm bunlar Türk Sineması'nın kurumsallaşamamış olmasından kaynaklanan sorunlardır. Bu sorunların çözüme kavuşması için Türk Sineması Araştırma Enstitüsü ya da Türk Sineması Araştırmaları Vakfı'nın kurulması gerekmektedir. Bu kurum Türk sinemasının gelişimi için politika geliştirecek, politika yapıcılara düzenli aralıklarla raporlar hazırlayacak ve Türk sinemasını yurt dışında temsil etme ehliyetine sahip olacaktır. Türk sinemasının uluslararası alanda rekabet edebilmesi, böylesi bir yapının kurulmasıyla mümkün olacaktır.

Gösterim – Dağıtım

Büyük yapım şirketlerinin sinema salonlarını satın almasıyla oluşan tekelleşme, eşitsizliği doğururken rekabeti ortadan kaldırmaktadır. Sinema salonlarının %70'ini elinde bulunduran bir şirketin aynı hafta içinde 1 milyon seyirciden daha fazlasına ulaşabilmesi neredeyse tüm salonlarda gösterimin bloke edildiği anlamına gelmektedir. Alternatif film gösterimini kısıtlayan bu durum seyircinin film seçme hakkına müdahale olarak değerlendirilmektedir. Gösterimin tekelleşmesi seyircinin alternatif film görmesinin önüne geçmekte ve uzun vadede sinema kültürünün gelişimine de zarar vermektedir. Çeşitliliği ve çok sesliliğin ortadan kaldıran gösterimin tekelleşmesi bağımsız sinemacılar açısından da edişe verici bir hal almaktadır. Reklâm bütçeleri kısıtlı olan birçok filmin salon bulamaması ya da görece hedef kitle gözetilmeksizin belirlenen salonlarda gösterime girmek zorun bırakılması, bağımsız sinemacıların ekonomik olarak tutunmalarını zorlaştırmaktadır.

Yurtdışında festivallerde yarışan ve uluslararası ödüller kazanmış filmlerin sınırlı sayıda salonda gösterime girmesi ya da bir kısmının salon bulamadığı için gösterime dahi girmediği bilinmektedir. Bu filmlerin seyirciyle buluşmasını kolaylaştıracak adımlar atılmalıdır. Uluslararası ödüllü sinema filmlerinin sinema kültürünün oluşmasında seyirci üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır. Gösterim programları yapılırken bu filmlere pozitif ayrımcılık yapılarak sorunun çözülmesi önerilmektedir. Sinema salonları gösterim planlarında 'ulusal öncelikli filmler' kotası konulmalıdır. Sinema salonlarının işletilmesine yasal düzenlemeler gözden geçirilmeli ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü de sürece dahil edilmelidir.

Film dağıtımı ve pazarlaması, en az çekilmesi kadar önemlidir. Film tamamlandıktan sonra, etkili bir pazarlama ve dağıtım stratejisi, filmin izleyici kitlesini genişletebilir ve gelir elde etme

potansiyelini artırabilir. Türk filmlerinin yeterince geniş izleyici kitlesine ulaşamaması, dağıtım ve pazarlama stratejilerinin görece zayıf olması, yereli filmlerin yabancı yapımlarla rekabet etmesini zorlaştırmaktadır. Yerli filmlerin uluslararası pazarlarda görünürlüğünü artırmak için alt yazı, dublaj vb. teknik desteğin sağlanması önerilmektedir.

Son on yıla ilişkin sinema ve dizi film ihracat rakamlarına bakıldığında, Türk sinemasının dünya pazarındaki payının her geçen yıl arttığı görülmektedir. Özellikle dizi ihracatında Türkiye, ABD'den sonra en çok dizi ihraç eden ülke olmuştur. Türk yapımları yaklaşık bir milyar insana ulaşmış durumda. Bu başarı, Türk sinemasının kurumsallaşması ve Türk kültürünün yaygınlaştırılması için bir fırsat olarak görülmelidir. Yapım şirketlerinin kısa vadeli ve yüksek kar elde etme reflekslerinin, uluslararası alanda kurulan iyi ilişkilerin ve ticari faaliyetlerin sekteye uğramasının önüne geçmesine izin verilmemeli, yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Sinema Salonlarının Teknik Yeterlilikleri

Sinema salonlarında film gösterimlerinin 35 mm'den dijitale geçmesi seyirci açısından avantajlar getirse de salon sahiplerine ciddi maddi yük getirmiştir. Dijital sistemler kullanılarak yapılan gösterimler sinema salonlarının teknolojik yenilikleri yakından takip etmelerini ve gösterim sistemlerini sürekli yenilemeleri zorunluluğunu doğurmuştur. Salon sahipleri dijital dönüşüm için yaklaşık olarak yüz bin dolar yatırım yapmak durumunda kalmışlardır. Kiralama (*Leasing*) yöntemiyle kurulan dijital sistemlerin maliyeti ise çoğunlukla bilet fiyatları üzerinden seyirciye fatura edilmektedir.

Son dönemde seyircinin sinemaya gitme ve alışveriş yapma eğilimleri birlikte değerlendirilmesi sinema salonlarının alışveriş merkezlerine toplanması sonucunu doğurmuştur. Salon-

larının alışveriş merkezlerinde toplanması ve bağımsız “cadde” sinemalarının sayısının gün geçtikçe azalmasını beraberinde getirmiştir. Bu durum salon sahipleri arasında orantısız bir rekabet anlamına gelmektedir. Film dağıtımçıları az sayıda seyirciye hitap eden bağımsız sinema salonlarını tercih etmemektedir. Ekonomik olarak büyük firmalarla baş edemeyen ve dijital teknolojilere geçiş sürecinde maliyetleri karşılayamayan bazı salonlar bu süreçte kapanmıştır. Büyük sinema salonlarına ve dağıtım şirketlerine karşı orta ve küçük ölçekli sinema salonları desteklenmelidir. Sinema salonlarının teknolojik yeterliliğe ulaşması için özel destek paketleri, hem salon sahiplerinin ekonomik olarak ayakta kalmasına hem de salonun yenileme maliyetinin bilet fiyatı üzerinden seyirciye yansıtılmasının önüne geçilebilir.

Kapanan sinema salonları ülkenin koltuk sayısının düşmesine ve arz-talep dengesinin bozulmasına neden olmaktadır. Bozulan dengenin neden olduğu açık yine bilet fiyatları üzerinden seyirciye yansıtılmaktadır. Metropol kentlerde sinema koltuk sayısı artarken Anadolu’nun diğer illerinde sayının azalması bir başka eşitsizlik örneğidir. Ülkemizde hâlâ hiç sinema salonu olmayan iller bulunmaktadır. Her ne sebeple olursa olsun artan bilet fiyatları, sinemaya gitme alışkanlığına olumsuz etki edecektir. Ülkemizde sinemaya gitme alışkanlığı Amerika ve Avrupa ortalamasının oldukça altındadır. Ortalama olarak Amerikalılar yılda 4 filme, Avrupalılar 3 filme giderken, ülkemizde bu oran iki yılda 1 filmidir.

Seyircinin filmi sinema salonlarında izlemesini sağlayacak formüller üzerine çalışılmalıdır. Özellikle dijital platformların doyma noktasına ulaştıktan sonra seyircinin yeniden sinema salonlarına döneceği gün için şimdiden hazırlık yapılmalıdır. Dijital platformların ardından sinema salonlarına dönecek olan seyircinin değişime uğramış başka bir seyirci olduğu unutulmamalıdır. Sinema salonları bu sürece iyi hazırlanmalıdır.

Dijital Platformlar ve Sinema

Dijital platformların yaygınlaşmasıyla birlikte sinemanın geleceğine ilişkin tartışmalar yapılmaktadır. Sinema tarihine bakıldığında, sesiz sinemadan sesli sinemaya geçildiği, televizyon ve VHS/CD/DVD film kiralamalarının yaygınlaştığı dönemlerde benzer tartışmaların yaşandığı görülmektedir. Sinemanın artık geleceğinin olmadığı yönündeki bu tartışmalardan, sinema kendisini yenileyerek ve daha da güçlenerek çıkmıştır. Günümüzde dijital platformlarla birlikte bu tartışma yeniden yaşanıyor. Dijital platformlar belirli bir doygunluğa ulaştığında -bu zaman alacak- etkisini kaybedecektir. Sinema daha önce nasıl kendisine yeni bir çıkış yolu bulduysa yeniden bir çıkış yolu bulacaktır; çünkü sinema temel sanattır.

Dijital platformlar dünya sinemasını olumlu/olumsuz etkilediği gibi şüphesiz Türk sinemasını da etkilemektedir. Sinema seyircisiyle yeni bir ilişki/iletişim kuran dijital platformlar sinema-seyirci ilişkisini tersyüz ederek seyirci 'kullanıcı' olarak adlandırılmıştır. Platformların seyirciyi kullanıcı olarak tanımlaması, seyircinin hem ekonomik hem zaman hem de kültürel olarak ele geçirilmesi olarak değerlendirilmektedir. Literatürde 'kullanıcı', bir şeye bağımlılığı ifade etmektedir. Bağımlılık, kontrolden bireyden çıkması durumudur. Burada kontrol kelimesinden kasıt, bireyin akli melekelerini kısmi bir şekilde kontrol edememesi durumudur. Bu anlamda dijital platformlar bireyi adeta esir almış, kelimenin tam anlamıyla bireyi kendisine bağımlı birer 'kullanıcı' ya dönüştürmüştür.

Dijital platformlar izleme alışkanlıklarını değiştirirken film kültürünü de ortadan kaldırmaktadır. Seyirci bir topluluğu ifade ederken, kullanıcı tekil olanı ifade etmektedir. Dijital platformlar film izlemeyi kamusal alandan özel alana taşıyarak birlikte yapılan bir eylemi bireysel bir eyleme dönüştürmüştür. Film izlemenin birlikte yapılan bir eylem olmaktan çıkması, toplumsal

bağların zaman içinde giderek zayıflamasını beraberinde getirecektir. Ekonomik ve politik bakımdan birbirinden farklı olan seyircinin aynı salonda film izlemesi, film öncesi ve sonrasında kısa olsa da kurulan temas, farklı olanı görme ve saygı kültürünün gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bu imkânı ortadan kaldırması ve seyir kültürünü yok etmesi bakımından dijital platformların sinema üzerinde olumsuz etkileri olacağı düşünülmektedir.

Dijital Platformlar ulusal sinemaları tehdit ediyor. Bu platformlarda para kazanabilmenin yolu, içeriğin daha çok kişi tarafından izlenmesinden geçiyor. Bu da senaryodan yapımın diğer aşamalarına kadar kendi ülke seyircisi yanında başka ülke seyircilerinin de hesaba katılması anlamına geliyor. İçeriklerinin daha fazla kişi tarafından izlenmesini isteyen yapımcı/yönetmenler; hikayelerinde yerel olandan global olana, kendi öz hikayelerinden kapital kültürün kimliksiz hikayelerine yönelmek zorunda kalıyorlar. Kimlik bilincinden yoksun bir 'dünya vatandaşı' fikrini seyircinin zihnine eken platformların görününün ötesinde bireyi ve toplumu tehdit eden yanları muhakkak görülmeli ve önlemler alınmalıdır.

Dünyanın her yerinden üretilen içeriklerin tüketime hazır olarak kullanıcıya sunulmasının kültürel olarak yıkıcı etkileri olacağı düşünülmektedir. Söz konusu bu yıkıcı etkiler hem birey hem de toplumsal boyutta görülecektir. Kültürel farklılıkları ortadan kaldırarak tüm içeriklerin denetimsiz bir şekilde kullanıcıya sunulması bireyi adeta açık hedef haline getirmektedir. Sistematik ve yoğun bir içerik bombardımanına maruz kalan birey zaman içinde kendi kültürüne, değerlerine ve inancına karşı sorgulamaya itilecektir. İçeriklerin tüm kullanıcılara açık olması, ulusal sinemaları tehdit ediyor.

Dünya genelinde LGBTQ+ lobisi kampanyalarını dijital platformlar aracılığıyla yürütmektedir. Toplum tarafından dışlanan

bireylere ve farklı olana yönelik pozitif ayrımcılık söylemiyle LGBTQ+'ya olan desteğini açıklayan ve onlara alan açan dijital platformlar olduğu gibi; içeriklerinde LGBTQ+'lı karakter bulundurma zorunluluğu getiren ve bunu yapımcılarla yaptığı sözleşmelerinde açıkça ifade eden dijital platformlar da vardır. İçeriklerde LGBTQ+'lı karakterlerin sevilen ve seyircinin özdeşlik kurduğu karakter olmasına özen gösterilmesi anlamına gelmektedir. Yanlarında ebeveyn denetimi olmaksızın doğru ve mutlak olarak sunulan düşünceler kısa zamanda gençlerin düşünce dünyasını istila etmektedir. Ülkenin gençlerinin (bir bakıma geleceğin) düşünsel planda ele geçirilmesi bir milli güvenlik sorunu olarak ele alınmalıdır. Yayıncılık faaliyetleri için gerekli olan yasal izinler, kurum ve kuruluşlara akreditasyon zorunluluğunun internet tabanlı yayınlar içinde uygulanması gerekmektedir. Bu kapsamda 1 Ağustos 2019 tarihinde çıkartılan Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yönetmelik olumlu bir adım olarak değerlendirilmektedir. İnternet yayınlarıyla alakalı halen hukuki birtakım boşluklar bulunmaktadır. Dijital platformlarda yayınlana içeriklilerin milli güvenlik kapsamında değerlendirilerek hukuki düzenlemelerin bir an önce tamamlanması gerekmektedir.

Set Çalışanları ve Hakları

Sinema sektöründe çalışan profesyonellerle televizyon dizileri ve dijital platformlar için içerik üretiminde çalışanlar büyük oradan aynı kişilerdir. Sette çalışan profesyoneller arasında sinema set görevlileri / televizyon dizi setlerinde çalışan set görevlileri şeklinde bir ayrım yoktur.

Dijital platformların yaygınlaşması içerik üretiminde de bir artışa neden olmuştur. Sektör günden güne genişlerken sektörü ayakta tutan çalışanların haklarının göz ardı edildiği görülmektedir. Sektör çalışanlarının en çok şikâyet ettiği konuların

başında; uzun çalışma saatleri ve sosyal haklar bakımından güvencesizlik gelmektedir. Set çalışanları için sinemanın bir geçim kaynağı olduğu unutulmamalıdır.

Sinema sektöründe çalışanlar diğer birçok meslek grubunda çalışanlara kıyasla daha uzun saatler çalışmaktadır. Yapımcılar açısından bunun haklı sebepleri olsa da uzun saatler çalışma, bireyin iş ve özel hayat dengesinin bozulmasına neden olmaktadır. Söz konusu bu dengenin bozulması başka birtakım sorunları beraberinde getirmektedir.

Sektör çalışanlarının ödemelerini zamanında almamaları/alamamaları en sık karşılaşılan sorunlar arasında yer almaktadır. Çalışanların kendilerini ekonomik olarak güvensiz hissedecekleri durumlardan kaçınılmalıdır. Çoğu iş akdi olmadan, sözleşmesiz çalışanların işini kaybetme ve yeni bir iş bulamama gibi nedenlerle düşük ücretle çalışmaya razı olmaktadırlar. Çalışma koşullarının iyileştirilmesi, haklarının güvence altına alınması daha adil ve sürdürülebilir bir çalışma ortamı oluşturulması, eşit işe eşit ücret politikasıyla iş barışının tesis edilmesi ve çalışma saatlerinin düzenlenmesi gibi temel haklara ilişkin konularla ilgili politikalar geliştirilmelidir.

Eurimages

Eurimages, Avrupa Konseyi'nin kültürel destek fonudur. 1989'dan bu yana aktif olan bu örgüt, Strazburg merkezli Örgütün 46 üye devletinin 38'ini ve Kanada'yı kapsamaktadır. Türkiye Eurimages'a (*Avrupa Sineması Destek Fonu*) 1990 yılında üye oldu. Özellikle "bağımsız" yönetmenler için Eurimages güçlü bir finans kaynağı olarak kabul edilmektedir. Türk yönetmenlerin, Türkiye'nin Eurimages'a yıllık ödediği aidatının üzerinde destek alması Türk sineması için olumlu olarak değerlendirilebilir. Bir yılda gösterime giren film sayısı, Eurimages destekli ulusla-

rarası ortak yapımların sayısı karşılaştırıldığında Eurimages'ın sağladığı fonun Türkiye'de film endüstrisinin yapım süreçleri için önemli bir kaynak olduğu daha net görülmektedir.

Türkiye'nin Eurimages üyeliğinin; yapımcı ve yönetmenlerin kurdukları ikili (*ya da çoklu*) ortaklıklar sayesinde başka ülke sinemacılarıyla tanışma, birlikte iş yapmanın getirdiği birtakım avantajlardan bahsedilebilir. Yönetmen, yapımcı ve diğer paydaşlar arasında meydana gelen kültürel etkileşim bir kazanım olarak değerlendirilmelidir. İkili iş birlikleri Türk sinemasının teknik ve estetik olarak hangi seviyede olduğuna ilişkin bir kıyas imkânı sunması bakımından da önemlidir.

Türk sinemasının gelişimi bakımından Eurimages dışında, film yapımı, gösterim ve dağıtım süreçlerine destek veren Creative Europe Media programı da bulunmaktadır. AB anlaşmaları çerçevesinde Türkiye henüz bu programa dahil değildir. Doğrudan film yapım süreçlerinin desteklendiği Creative Europe Media AB programına Türkiye'nin dahil edilmesi için girişimlerde bulunulmalıdır. Türk sinemasının uluslararası alanda var olabilmesi ve rekabet edebilmesi için, dış kaynaklı fonlardan olabildiğince faydalanması gerekmektedir. Fakat bu fonların sadece ülke sinemalarını kalkındırmak için verilmediği, kültürel değişimi (*Avrupalılık bilinci*) amaçladığı, buna bağlı olarak bilinçli olunmazsa uzun vadede yerli ve milli kültürün zedelenebileceği unutulmamalıdır.

Film Festivalleri

Film Festivalleri filmlerin izlendiği, yarıştığı, çeşitli kültürel ve sanatsal aktivitenin düzenlendiği, sektör çalışanlarının bir araya gelerek fikir alışverişinde bulunmalarına zemin hazırlayan etkinliklerdir. Film festivalleri yapımcı ve yönetmenler için filmle-
rinin seyirciyle ilk buluştuğu prestijli etkinliklerdir. Festivaller bir kentin kalkınmasında, kültürel, turistik ve sanatsal değerlerinin

ortaya çıkarılmasında, sinema eğitiminin yaygınlaşmasında, yaratıcı bilgi ve becerilerin edinilmesinde veya geliştirilmesinde ve tüm bunların ötesinde sinema endüstrisinin yerelde/tabanda geliştirilmesinde, sinema kültürünün kurumsallaşmasında oldukça önemli işlevleri olan çok yönlü bir etkinlik modelidir.

Film festivalleri, yapımcı ve yönetmenler için bir fon kaynağıdır aynı zamanda. Yurt içi ve yurt dışında birçok festivalin ödül dışında sağladığı; senaryo geliştirme, yapım ve yapım sonrası destekler bağımsız yönetmenler için önemli bir gelir kaynağıdır. Genellikle bağımsız yönetmenler, sonraki projelerine festivallerden kazandıkları ödüllerle başlamaktadırlar.

Yurt dışında düzenlenen uluslararası film festivalleri, ulusal sinemamızın iyi örneklerinin başka ülke sinemalarıyla buluştuğu etkileşimi yüksek organizasyonlardır. Bu organizasyonlarda anlatısı ve estetik yönü güçlü filmlerle var olmak; Türk sinemasının görünür olması yanında lobi gücü elde etmesi bakımından da önem arz etmektedir. Bu kapsamda Türk sinemasını temsil etme kapasitesi olan filmlerin yurt dışındaki festivallere gönderilmesi ve uluslararası alanda görünürlüğün artırılması sağlanmalıdır.

Türk sinemasının gelişiminin desteklenmesi amacıyla yapımcı ve yönetmenlerin yurt dışında düzenlenen fuar ve festivallere katılımı teşvik edilmelidir. Özellikle bağımsız yönetmenlerin film festivallerinin şartnamelerine göre hazırlık yaparken (*alt-yazı ve diğer evraklar*) çoğu zaman bütçe yetersizlikleri nedeniyle festivallere katılamadıkları bilinmektedir. Buna ek olarak film festivallerine ve film fuarlarına başvurularda takip edilmesi gereken yazışmalar ve yasal prosedürler bağımsız yönetmenler tarafından zaman darlığı başta olmak üzere başka birtakım sebeplerden ötürü takip edilememektedir. Türk sinemasının henüz endüstrileşememiş olmasından kaynaklı bu sorunların aşılması için politikalar geliştirilmelidir. Bağımsız yönetmenlerin yurt

dışındaki festivallere katılımı daha çok teşvik edilmelidir. Avrupa'da bazı ülkeler ulusal sinemalarını güçlendirmek için yönetmenleri film festivallerine katılmaları konusunda desteklemektedir. Türk sinemasının uluslararası alanda görünürlüğünü artırmak için Sinema Genel Müdürlüğü'nün özel destek programları hazırlamalıdır.

Uluslararası organizasyonlarda ödül alan bazı yönetmen, yapımcı ve oyuncuların ödül konuşmasında Türkiye'ye yönelik eleştirel söylemleri Türk sinemasına zarar vermektedir. Yabancı film yapımcıların Türkiye'de film çekmek ve ortak yapımcı olarak Türk sinemacılarıyla çalışma fikir ve istekleri, bu konuşmaların ardından rafa kalkmaktadır. Törenlerde yapılan üç dakikalık konuşmanın bedelini Türk sineması ağır bedellerle ödemektedir. Hiç kimsenin Türk sinemasının gelişimine ket vurmaya hakkı yoktur. Çoğunlukla bu filmlerinin yapım ya da sonrası süreçler için Kültür Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü'nden desteklenen filmler olduğu bilinmektedir. Devlet desteğiyle filmi yapan yapımcı ve yönetmenin ödül gecesinde devleti eleştirilmesi kabul edilemez. Sinema Genel Müdürlüğü bu örnekleri tespit etmeli ve belirli bir süre devlet desteğine başvurmama başta olmak üzere çeşitli yaptırımlar uygulamalıdır. Bu sansür değildir. Devlet desteğiyle yapılan filmin ödül konuşmasında ülkenin alenen eleştirmesinin bir yaptırımı olmalıdır.

Türk sinemasının gelişiminin desteklenmesi amacıyla yurt içinde düzenlenen festival organizasyonlarının sayısı artırılmalıdır. Ülkemizde düzenlenen kısa film festivalleri ve öğrenci filmlerinin yarıştığı öğrenci filmleri festivallerinin Türk sinemasının gelişimine görünenin ötesinde katkısı vardır. Mesleğe yeni başlayanlarla sinema profesyonellerini buluşturan bu festivaller, gelenek aktarımının gerçekleştirildiği etkinliklerdir. Türk sinema geleneğinin inşası ve bu geleneğin aktarılmasında öğrenci filmleri festivalleri daha çok desteklenmelidir.

Kültür

Kültürün tek ve üzerinde uzlaşılmış bir tanımı olmasa da genel olarak; toplum tarafından üretilen bilgi, deneyim, alışkanlık, maddi ve manevi değerler ve tüm bunların gelecek nesillere aktarılması olarak tanımlanabilir. Sinema hem kültürü gelecek nesillere aktaran önemli bir araç, hem de kültürü oluşturan ve yeniden üreten bir kaynak olması bakımından önemlidir.

Sinema teknolojik bir icattır ve bu sebeple endüstriyeldir. İlk defa Frankfurt Okulu tarafından ortaya atıla ve kültürün sistematik olarak pazarlanması anlamına gelen “*Kültür Endüstrisi*” kavramı, iletişim araçları vasıtasıyla, tamamen ticari kaygılar ön planda tutularak üretilen ve topluma empoze edilen bir “*kültür*”ü ifade etmektedir. Sinemanın geniş kitlelere ulaşabilmesi onu kültür endüstrisinin en işlevsel “*aygıtlarından*” biri konumuna getirmektedir.

Güçlü anlatısıyla kitleleri etkisi altına alan sinema endüstrisinin merkezi Hollywood’dur. Amerikan rüyası Hollywood üzerinden dünyaya pazarlanmaktadır. Amerika kendisinden kilometrelerce uzaktaki ülkelere yaşam tarzını, düşünme biçimini ve beğenilerini sinema aracılığıyla empoze etmektedir. Hollywood’da filmler fordist üretim mantığıyla üretilirken bir yandan da kültürel hegemonya kuruyor. Küreselleşmenin de etkisiyle dünyanın tek bir pazar haline gelmesi, kültürel farklılıkların ortadan kalkması planı sinemanın kolaylaştırıcılığıyla hayata geçirilmektedir. Bu yayılcı kültür, ulusal değerlerin yok olmasını amaçlamaktadır.

Sinema salonlarında ve dijital platformlarda gösterilen yabancı filmler aracılığıyla seyirci kültürel bir bombardıman altında kalmaktadır. Kontrol edilemeyen bu yoğun bilgi akışının ve gösterime giren filmlerin kültürel değişim/dönüşümü amaçladığı unutulmamalıdır. Kültürel bir savaşın içerisinde olduğumuz bilinciyle, film/içerik seçimi konusunda daha hassas olunmalıdır.

Kültürel değerlerimizi, bizi diğer kültürler arasında farklı özel kılan yanlarımızı kaybetmemeliyiz. Türk sineması Türk kültürünün inşası için bilgi üretmelidir. Türk sinemasının son dönemde uluslararası festivallerde elde ettiği başarılar, kültürel değişim ve dönüşümü başlatmak için yeterli olmasa da kıymetli ve değerlidir. Değişim ve dönüşüm etkisinin açığa çıkabilmesi için; daha fazla Türk filminin uluslararası arenada dolaşıma girmesi gerekmektedir. Bu anlamda stratejik hedef ve önceliklerle belirlenmeli ve hedef ülkelere yönelik özel gösterim ve programlar planlanmalıdır.

Kendi kültürümüzü korumak ve gelecek nesillere kültürümüzü aktarmanın bir yolu da sinemada var olmaktan geçmektedir. Hem kültürel değerlerimizi gelecek nesillere aktarmak hem de başka kültürlerin olumsuz etkilerinden gelecek nesilleri korumak için genç nesillerin sinema okur yazarı olmalarını sağlayacak programlar geliştirilmelidir.

‘Milli Sinema’ Mümkün mü?

Türk sineması tarihinde yıllardır ‘milli sinema’ üzerine tartışmalar yapılmaktadır. Milli Türk Talebe Birliği sinema kolunun faaliyetleriyle daha çok konuşulmayan başlanan ‘milli sinema; bu coğrafyanın hikayesinin sinemada temsil edilmesi olarak özetlenebilir. Fakat burada coğrafya denildiğinde sadece fiziki sınırlar değil, bu sınırları aşan kültürel coğrafya kast edilmektedir. Bugün gelinen noktada bu tanımı genişletmek ihtiyacı doğmuştur. Bugün ‘milli sinema’ kavramı coğrafi sınırların ötesinde; fiziki ve kültürel sınırları da aşarak evrenin gerçekliğine dönük hakikate ilişkin olanı işaret etmektedir. Hakikatin her geçen gün biraz daha görünmez olduğu bir ortamda, hakkı üstün tutan ve hakikati savunan sinemaya her zamankinden daha fazla ihtiyacımı vardır.

Sinemamız batılı zihin tarafından işgal edilmiş, zihnimiz çağdaş hurafeler çöplüğüne dönmüştür. 200 yıl önce başlayan kendimizi başkalarının kavramlarıyla tanımlama hastalığının sancılarını çekiyoruz. Kendi hikayemizi anlatamadığımız ve kendini idrakten yoksun sinema hiçbir zaman ‘milli’ olmayacaktır. Türk sinemasında kendi kültürünü ve kendi hikayesini anlatan film sayısı oldukça azdır. Köklü tarihi ve kadim bir medeniyete sahip olmasına rağmen; kendi hikayelerimizin beyazperdede de görülmemesinin en önemli sebebi, sinemacılarımızın kendi hikâyelerimizden haberdar olmamalarıdır. Bu bağlamda öncelikle sinemacılarımıza kendi hikayelerimizi anlatmalıyız.

Köklü bir edebiyat geleneğine sahip olmamızdan kaynaklı, seyirci sinematografik anlatım diline alışmış ve bir sinema kültürü oluşmuştur. Buna karşın Türk sinemasının hala sinemaya ilişkin kendi hikâye anlatısını, senaryo dilini kuramaması yapısal bir sorun olarak ortada durmaktadır. Salt hikâye bağlamında Türk sinemasının büyük bir potansiyeli vardır. Bu potansiyel değerlendirildiğinde gelecek yüzyıla damgasını vuracak filmlerin bu coğrafyadan çıkacağı düşünülmektedir.

Batılılaşma fikrine ilişkin sancılardan kurtulmak gerekiyor. Türk sineması beslendiği kaynakları yeniden gözden geçirmelidir. Hangi kaynaktan beslenirsek bir zaman sonra ona dönüşmek kaçınılmazdır. Bizi var eden ve özgün kılan kültürümüzden beslenmeyen bir sinemanın, milli olmamasının nedeni budur. Yüzümüzü Batı’dan Doğu’ya, Roma’dan İstanbul’a, Mevlana’ya, Yunus’a, Hacı Bayram’a, Akif’e vb. çevirmek zorundayız. Milli sinema yapmak demek, bu coğrafyanın kaynaklarından beslenmeyi gerektirir.

Tüm dünyanın kötülüğe bulandığı şu dönemde, insan kalabilmenin yolları sinema ile aranabilir. Her zamankinden daha çok bu çağda iyiliği anlatan ve kötü olandan uzaklaştıran sine-

maya ihtiyaç vardır. Toplumun vicdanını temsil eden yönetmen, gişe başarısı ve başkaca kaygılarla bu ahlaktan vazgeçmemelidir. Kadim irfan geleneği takip edildiğinde makine dairesinden perdeye doğru akan ışığın gönülleri de temizleyeceği muhakkaktır. Takdiri sinema salonlarından, gişeden ve festivallerden beklemeden hakikat arayışında ilerlenmelidir.

Tüm bunlarla birlikte sinemanın aynı zamanda bir sanat formu olduğu unutulmamalıdır. Sadece mesaja odaklanmayan, bunun yanında; dramatik yapının önemsendiği, kamera kullanımı, çerçeveleme vb. sinemanın estetik yönünün de öncelendiği filmler yapılmalıdır. Milli sinema bağlamında artık ihtiyaç duyulan dil ve üslup oluşmuştur. Milli sinemanın gelişmesi ve yerleşmesi için üretimin içinde olmak önemlidir. Sinema sonu olmayan uzun bir yolcudur. Adım atılmalı, yol alınmalıdır. Hakikat arayışında olan yönetmenler film çekmek için şartları zorlamalıdır.

Senaryo

Türk sinemasının sorunları arasında senaryo problemi en önemli sorun olarak kabul edilmektedir. Diğer birtakım sorunlar ve bu sorunların çözümleri senaryo ile bağlantılıdır ve ancak iyi bir senaryo ile aşılabilecektir. Türk sinemasının kendi özgün anlatısının oluşması ve gelişmesinde güçlü bir senaryo geleneğinin yoksunluğu dikkati çekmektedir. Henüz bir senaryo geleneği oluşmadığı için; uyarlama filmler, yabancı filmlerin yeniden çevrimleri ve çizgi romanlardan yapılan avantür filmler sıklıkla gösterime girmektedir. Ülkemizde tüm zamanların en çok izlenen filmlerine bakıldığında senaryoların; anlatı kurmak değil karakter yaratmak üzerine inşa edildiği görülmektedir.

Sinema bir sanattır ve her sanat gibi icrasının da bir formu bulunmaktadır. Sinemanın dramatik yapısı klasik anlatı kalıp-

larına daha uygundur. Yönetmenler filmlerinde klasik anlatıyı yapı bozumuna uğratmak isteyebilirler. Fakat filmlerin klasik anlatı yapısından uzaklaştıkları oranda seyircinin hikâyeyi anlamasının da zorlaşacağı bilinmelidir. Seyircinin anlamakta zorluk çektiği filmlerin sanat filmi ya da festival filmi olarak nitelen- dirilerek ayrıştırılması sinema ile seyircinin arasını açmaktadır. Evrensel bir dile sahip sinemayı anlamak için ayrıca bir tercü- mana, yorumu ya da başka bir şeye ihtiyaç yoktur. Bazı filmler daha iyi anlaşılacak için seyirciden art alan bilgisi isterler. Filmin seyirci tarafından anlaşılabilmesi durumuyla bu karıştırılmama- lıdır. Bu öyküyü anlamamanın önünde bir engel değildir.

Senaryo yazımının çağın getirdiği standartları yakalayabilme- si için klasik anlatı teknikleri yanında yeni anlatı tekniklerinin de öğretileceği kurumlara ihtiyaç vardır. Üniversitelerde okutu- lan senaryo dersleri bu anlamda yetersiz kalmaktadır.

Türk sinemasının geleceği için senaryo yazımı konusunda do- nanımlı gençlere ihtiyaç vardır. Sinema Genel Müdürlüğü'nün ve film festivallerinin senaryo geliştirme destekleri artırmalıdır. Güçlü bir senaryo geleneği kurabilmek için, senaryo geliştirme atölyeleri ve senaryo yarışmaları düzenlenmelidir.

Sinemanın anlatı dinamikleriyle televizyon ve dijital plat- formların anlatı dinamikleri farklıdır. Televizyon için drama çe- ken profesyonellerle sinemaya iş yapan profesyonellerin büyük oranda aynı olması televizyon anlatı kalıplarının sinemaya ta- şınmasını beraberinde getirmiştir. Bu televizyon ve dijital plat- form dramaları zaman içinde sinemanın anlatı yapısını etkile- mektedir.

Televizyon dizilerinin süre olarak uzun olması başka birçok açıdan olumsuz etkileri olduğu gibi hikâyeye anlatma geleneğine de zarar vermektedir. Sadece süreyi doldurmak için uzatılan se- naryolar, işlevsiz sahneler ve diyaloglar yeni ve fakat kötü bir

anlatı meydana getirdi. Bu anlatının sinemaya da sirayet ettiği görülmektedir.

Türk sinemasının senaryoya ilişkin sorunlarının temelinde, senaryo yazım aşamasına yeterli zaman ayrılmaması gelmektedir. Film yapım sürecinin en önemli aşaması olan senaryo yazımına gerekli zamanın ayrılmaması ve yeterli çabanın gösterilmemesi güçlü bir hikâyeden kötü bir film çıkmasına neden olmaktadır. Basit ve özgünlükten yoksun müstehcen ve argo cümlelerin ard arda sıralanmasından oluşan metinler, senaryo değildir. Bu metinlerin Türk sinemasının kalitesini düşürdüğü bilinmelidir. Dram filmlerde görülen aşırı duygu sömürüsü, çoğu zaman iyi hikâyeyi gölgede bırakmaktadır.

İyi bir hikâye, doğru planlanmış karakter gelişimi, dikkatli ve ölçülü yazılmış diyaloglar bir filmi izleyicilere daha çekici hale getirebilir. Güçlü bir senaryo ve iyi bir planlamayla sınırlı bütçe sorunlarını da aşmak mümkündür.

Vefa

Bir zamanlar Türk sinemasına oyuncu, yönetmen, yapımcı, senarist, kameraman vb. pozisyonlarda çalışmış fakat yaşlılık, hastalık vb. sebeplerden ötürü sektörden ayrı kalan kişilerle iletişim devam ettirilmelidir. Bu kişilerin güncel durumları takip edilmeli, ihtiyaç sahibi olanlar varsa ihtiyaçlarının giderilmesi ile ilgili girişimlerde bulunulmalıdır. Bir zamanlar tanınan oyuncu, yönetmen, yapımcı, kameraman, senarist vb. emekçilerin son durumlarıyla ilgili zaman zaman medyada çıkan haberler, Türk sinemasına ilişkin olumsuz algının oluşmasına sebep olmaktadır. Yardıma muhtaç olsalar da çoğu sinema emekçisinin yardım başvurusu yapmadıkları; durumlarını yakın arkadaşlarından dahi saklama eğiliminde oldukları bilinmektedir. Sinema emekçilerinin takip edilerek bu durumda olanların belirli peri-

yodlarla raporlanması ve gerekli yardımların yapılıp yapılmadığının takip edilmesi gerekmektedir.

Türk sinemasına gerek kamera önünde gerekse de kamera arkasında emek vermiş kişiler ölümlerinden kısa bir süre sonra unutulmaktadır. Hangi kademe ve seviyede olursa olsun sinemaya emek vermiş kişilerin ölümlerinden sonra hatırlanmaları Türk sinemasına saygının bir gereğidir. Beyaz perdeye emek vermiş birçok sanatçı ve set çalışanlarının mezarlarının tespit çalışması başlatılmalıdır.

Sinemaya gönül vermiş emektarlar ile iletişimin sağlanması, ölenlerin mezarlarının tespitine ilişkin çalışmaların başlatılması; gençlerin sinemaya saygısını ve ilgisini artıracak, onları sinema yapmaya teşvik edecektir. Türk sinemasının böylesi bir vefa çalışmasına ihtiyacı vardır.

Türkiye’de sinema sektörünün veya endüstrisinin çok yönlü sorunları bulunmaktadır. Her bir sorun kendi içinde alt sorunları da beraberinde getirmektedir. Bunları işin uzmanları ile tartışmak ve bu tartışma halkasını siyasi angajmanına bakmaksızın sinema profesyonellerini ve emekçilerini kapsayıcı şekilde genişletmek Türkiye’de sinema endüstrisinin küresel düzlemde daha rekabetçi bir yapıya yükselmesine imkan sağlayacaktır.

Türkiye’deki temel yapısal sorunlardan biri de şüphesiz izleyicinin niteliğidir. İzleyiciler niteliksiz olduklarında kaliteli filmlerin yapılması da zorlaşmaktadır. İzleyicinin niteliğini belirleyense erken yaşlardan itibaren görsel zekâ, görsel kompozisyon ve estetik bilgisi yanında medya ve film okuryazarlığına dair bir eğitimden geçmiş olmasıdır. Erken yaşlardan başlayan bir film okuryazarlığı eğitimi Türkiye’de ulusal çapta maalesef yürütülmemektedir. İlk ve orta dereceli okullarda sinema, ulusal eğitim müfredatının formel bir parçası değil, ders dışı kültürel bir aktivite olarak tanımlanmakta veya kabul edilmektedir. Bu minva-

lede bir eğitim stratejisinin olmaması sinema bilgisinin ileri yaşlarda veya erken yaşlarda kontrolsüz bir bilgi ve içerik yapıyla toplumun gündemine yerleşmesine neden olmaktadır. Yaş gruplarına uygun olmayan ve insanları çoğunlukla tüketime, şiddete, eğlenceye odaklandıran filmsel ürünler filmlerin de bir tüketim nesnesine dönüşmesine neden olmaktadır. Bu durum sinemanın bir kültür, medeniyet ve dünya görüşü olduğu gerçeğini kamufle etmektedir. Yalın tüketim nesnesine dönüştürülmüş her bir film ve izleme pratiği küresel kapitalizmin gelişmesinin en büyük motivasyonudur. Bu kısır döngüyü kıracak yegâne çözüm filmleri yasaklamak değil izleyicinin niteliğini ve eleştirel bakış açısını arttıracak, geliştirecek özgün eğitim programlarının ortaya konması ve sistematik hale getirilmesidir.

Bu sebeple çocukların ve gençlerin yetişkinlerden önce sinemayla tanışması, pedagojik yaklaşımlarla görüntüyü ve onun kültürünü öğrenmesi, analiz etmesi, eleştirel bir bakış açısını kazanması açısından gereklidir. Bu eleştirel bakış açısını kazanamayan erken yaş grubu bireyler ilerleyen yaşlarda sinema eserlerinin birer izleyicisi, pasif tüketicileri şeklinde konumlanacaklardır. Filmleri sadece izlemekle yetinmeyen, analiz eden, seçen, sınıflandıran ve belli bir düzeyde de onun eleştiren bir toplumun var edilmesi sinemanın kültürel ve dolayısıyla da endüstriyel gelişimi bakımından önemli bir stratejik düzen (*sıralama*) içermektedir.

Türkiye sinema endüstrisini gösterime giren filmlerin (*diziler veya filmler*) tüketim oranlarıyla değil ürettiği filmlerin dünyanın çeşitli yerlerindeki festivallerde temsil ettiği oranlarla arttırmak ve bunu süreklilik bağlamında kurumsallaştırmak istiyorsa bunu sağlayacak sinema enstitülerinin kurulması gerekmektedir. Modern dünyada örneklerini gördüğümüz bu enstitüler filmi bir kültürel miras unsuru olarak görmekte, onu arşiv anlamında korumakta, gelecek nesillere aktarmakta, aynı zamanda peda-

gojik, kültürel, sanatsal, teknik atölye, seminer ve programlarla sinemanın yaşayan bir kültürel olarak topluma mal olmasında büyük politik işlevler üstlenmektedir. Bu bakımdan Türkiye'nin bu model ve yapıları yakından incelemesi ve benzerlerini, Türkiye'nin de gerçeklerini dikkate alarak burada inşa etmesi bir zorunluluktur.

PERDEDEN, DİJİTAL PLATFORMLARA; TÜRKİYE'DE SİNEMA

Çalıştay Kapanış Değerlendirmesi

Cihannüma Dayanışma ve İş Birliği Derneğimizin kültür ve sanat çalışmaları bağlamında Balıkesir Valiliği, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi ve Balıkesir Üniversitesi iş birliğiyle düzenlediği etkinlikte, Türkiye'de sinema alanındaki güncel gelişmeler ve sinemanın düşünsel boyutları ele alındı. *“Perdeden, Dijital Platformlara; Türkiye’de Sinema”* başlıklı panel ve açık oturumlar sinema alanına uzun yıllar emek vermiş olan duayen isimlerle birlikte yeni nesil genç sinemacıların bir araya gelmesine vesile olan önemli bir çalıştay gerçekleştirildi.

Sanat türleri toplumları bir araya getiren ve kültürü zenginleştiren önemli araçlardır. Cihannüma kültür ve sanat birimi olarak çeşitli sanat dallarında Türkiye’de medeniyet mirasını koruma ve geliştirme sorumluluğunu taşıyarak projeler gerçekleştiriyoruz. Sinemanın da bu anlamda toplumlar üzerinde ciddi etkileri olan güçlü bir araç olduğu bilincinden hareketle gerçekleştirilen her biri birbirinden değerli panel ve açık oturumlarda, sektördeki deneyimli profesyonellerin *“Perdeden, Dijital Platformlara; Türkiye’de Sinema”* konusu etrafında alt başlıklarıyla birlikte, kapsamlı olarak müzakere edildi. Sinema alanında yeni ve özgün projelerin ortaya çıkmasına vesile olabilecek milli ve manevi de-

ğerlerimize uygun içeriklerin üretilmesine yönelik olarak somut çıktıları oldu. Sinema endüstrisinin Türkiye'deki ve dünyadaki gelişimi karşılaştırmalı şekilde ele alınarak mevcut sorunlar ve potansiyeller yakından incelenmiş oldu.

Kültür emperyalizmi, sinema eğitimi ve üretim kültürü, dijital platformlar, yeni nesil izleme alışkanlıkları, görsel bellek, uluslararası ilişkilerde sinemanın rolü, sinema filmlerinin üretim, dağıtım ve gösterim sorunları, filmlerin sanatsal doğası ve senaryoların edebi yönleri gibi pek çok konuda katılımcılar görüşlerini ifade ettiler. Karşılıklı etkileşimin kurulduğu, sorunların katılımcılarla bir arada değerlendirildiği oturumlarda Türkiye'deki sinema endüstrisinin kültürel, eğitsel ve teknik boyutları bütüncül bir yaklaşımla ele alındı. Türkiye'nin küresel boyutta görsel-işitsel üretim yarışında daha rekabet etme becerisi yüksek, kimlikli, özgün bir model ve sanatsal bakımdan nitelikli eser çıkarma kapasitesinin arttırılmasının nasıl mümkün olabileceğinin tartışıldığı çalıştayda, 'Yerli ve Milli Sinema Yapmak Mümkün Mü?' sorusuna cevap arandı. Bu soruya verilecek cevabın Türk sinemasının temel sorunlarına da çözüm içereceği şüphesizdir. Bir çalıştaya sığmayacak denli geniş bir konunun büyük bir cesaretle masaya yatırılmasının; ülkemizde "*yerli ve milli*" sinema yapmayı "*mümkün*" kılacak şartları ve imkanları hem oluşturacak hem de olgunlaştıracak bir başlangıç olacağına inanılmaktadır.

Türkiye'de sinema sektörünün veya endüstrisinin çok yönlü sorunları bulunmaktadır. Her bir sorun kendi içinde alt sorunları da beraberinde getirmektedir. Bunları işin uzmanları ile tartışmak ve bu tartışma halkasını siyasi angajmanına bakmaksızın sinema profesyonellerini ve emekçilerini kapsayıcı şekilde genişletmek Türkiye'de sinema endüstrisinin küresel düzlemde daha rekabetçi bir yapıya yükselmesine imkân sağlayacaktır.

Türkiye’deki temel yapısal sorunlardan biri de şüphesiz seyircinin niteliği meselesidir. Hangi tür film olursa olsun sinema seyirciyle buluşmak ister. Arz talep dengesi bağlamında hedef kitlesine ulaşamayan ya da hedef kitlesi tarafından beğenilmeyen filmlerin ticari olarak zarar etmesi; filmlerin niteliğini, hikâye ve olay örgüsünün belirlenmesini doğrudan etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında nitelikli seyircinin, nitelikli film üretim sürecini tetiklediği söylenebilir. “*Yerli ve milli sinema yapmak mümkün mü?*” sorusuna cevap ararken mutlaka seyircinin niteliğini artıracak hususlar üzerine de düşünülmelidir. Bunun için bireylerin erken yaşlardan itibaren görsel zekâ, görsel kompozisyon ve estetik bilgisi yanında medya ve film okuryazarlığına dair bir eğitimden geçmiş olması büyük önem arz etmektedir. Erken yaşlardan başlayan bir film okuryazarlığı eğitimi Türkiye’de ulusal çapta maalesef yürütülememektedir. İlk ve orta dereceli okullarda sinema, ulusal eğitim müfredatının formel bir parçası değil, ders dışı kültürel bir aktivite olarak tanımlanmakta veya kabul edilmektedir. Bu minvalde bir eğitim stratejisinin olmaması sinema bilgisinin ileri yaşlarda veya erken yaşlarda kontrolsüz bir bilgi ve içerik yapısıyla toplumun gündemine yerleşmesine neden olmaktadır. Yaş gruplarına uygun olmayan ve insanları çoğunlukla tüketime, şiddete, eğlenceye odaklandıran filmsel ürünler filmlerin de bir tüketim nesnesine dönüşmesine neden olmaktadır. Bu durum sinemanın bir kültür, medeniyet ve dünya görüşü olduğu gerçeğini kamufle etmektedir. Yalın tüketim nesnesine dönüştürülmüş her bir film ve izleme pratiği küresel kapitalizmin gelişmesinin en büyük motivasyonudur. Bu kısır döngüyü kıracak yegâne çözüm filmleri yasaklamak değil izleyicinin niteliğini ve eleştirel bakış açısını arttıracak, geliştirecek özgün eğitim programlarının ortaya konması ve sistematik hale getirilmesidir.

Bu sebeple çocukların ve gençlerin yetişkinlerden önce sinemayla tanışması, pedagojik yaklaşımlarla görüntüyü ve onun kültürünü öğrenmesi, analiz etmesi, eleştirel bir bakış açısını kazanması açısından gereklidir. Bu eleştirel bakış açısını kazanamayan erken yaş grubu bireyler ilerleyen yaşlarda sinema eserlerinin birer izleyicisi, pasif tüketicileri şeklinde konumlanacaklardır. Filmleri sadece izlemekle yetinmeyen, analiz eden, seçen, sınıflandıran ve belli bir düzeyde de onun eleştiren bir toplumun var edilmesi sinemanın kültürel ve dolayısıyla da endüstriyel gelişimi bakımından önemli bir stratejik düzen (*sıralama*) içermektedir.

Türkiye sinema endüstrisini gösterime giren filmlerin (*diziler veya filmler*) tüketim oranlarıyla değil ürettiği filmlerin dünyanın çeşitli yerlerindeki festivallerde temsil ettiği oranlarla arttırmak ve bunu süreklilik bağlamında kurumsallaştırmak istiyorsa bunu sağlayacak sinema enstitülerinin kurulması gerekmektedir. Modern dünyada örneklerini gördüğümüz bu enstitüler filmi bir kültürel miras unsuru olarak görmekte, onu arşiv anlamında korumakta, gelecek nesillere aktarmakta, aynı zamanda pedagojik, kültürel, sanatsal, teknik atölye, seminer ve programlarla sinemanın yaşayan bir kültürel olarak topluma mal olmasında büyük politik işlevler üstlenmektedir. Bu bakımdan Türkiye'nin bu model ve yapıları yakından incelemesi ve bir benzerlerini, Türkiye'nin de gerçeklerini dikkate alarak burada inşa etmesi bir zorunluluktur.

Etkinliğe Cihannüma Derneği Yüksek İstişare Kurulu Üyesi Prof. Dr. Vatan Karakaya, Balıkesir Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yücel Oğurlu, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Başkan Yardımcısı Mehmet Birol Şahin ve Balıkesir Vali Vekili Mustafa Çek de değerlendirmeleriyle katıldı.

Mesut Uçakan, İhsan Kabil, İsrail Kuralay, Yusuf Kaplan, Özhan Eren, Ömer Faruk Aksoy, Faysal Soysal, Emre Karapınar, Recep Köse, Ümit Sönmez, Durmuş Sorkut, Prof. Dr. Rıdvan Şentürk, Doç. Dr. Yusuf Ziya Gökçek, Doç. Dr. Mustafa Aslan, Bünyamin Yılmaz, Doç. Dr. Serhat Yetimova, Hayati Koca ve Cem Çatpınar'ın katılımlarıyla “Yerli Sinema Arayışları”, “Sinema, TV ve Dijital Platformlar: Popüler Kültür ve Gelenek-İnanç Çatışmaları”, “Sinemanın Geleceği: Dijital Platformlar” ile “Televizyon, Belgesel ve Kültür Yayıncılığı”nın konuşulduğu oturumlar raporlaştırıldı. Tüm oturumların daha sonra da izlenebilmesi için Cihannüma Derneği YouTube kanalında kayıtları da bulunmaktadır.

Emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Enes GÜNEYLİ

CİHANNÜMA DAYANIŞMA VE
İŞBİRLİĞİ DERNEĞİ

Genel Başkan Yardımcısı,
Kültür ve Sanat Komisyonu Başkanı

KURUL, KOMİSYON VE KATILIMCILAR

Onursal Başkanlar

- İsmail USTAOĞLU (*Balıkesir Valisi*)
- Yücel YILMAZ (*Balıkesir Büyükşehir Belediye Başkanı*)
- Prof. Dr. Yücel OĞURLU (*Balıkesir Üniversitesi Rektörü*)
- Av. Rıza YORULMAZ (*Cihannüma Dayanışma ve İşbirliği Derneği Genel Başkanı*)

Panel ve Açık Oturum Konuşmacıları

- Mesut Uçakan
- İhsan Kabil
- İsmail Kuralay
- Özhan Eren
- Yusuf Kaplan
- Ömer Faruk Aksoy
- Faysal Soysal
- Emre Karapınar
- Recep Köse
- Ümit Sönmez
- Durmuş Sorkut
- Prof. Dr. Rıdvan Şentürk
- Doç. Dr. Yusuf Ziya Gökçek
- Doç. Dr. Mustafa Aslan
- Doç. Dr. Serhat Yetimova
- Bünyamin Yılmaz
- Cem Çatpınar
- Hayati Koca

Çalıştay Düzenleme Kurulu

- Enes Güneyli
- Cem Çatpınar
- Mustafa Aslan
- Cemalettin Tül
- Hayati Koca
- Ramazan Okan Özcan
- Erol Erdoğan
- Mehmet Mazak
- Seyfullah Akkaya
- Ali Zeybek
- Fahri Çakan
- Ömer Faruk Çetin
- Abdülhamid Türk

Çalıştay Sonuç Raporu Hazırlama Kurulu

- Doç. Dr. Mustafa Aslan
- Doç. Dr. Serhat Yetimova
- Cem Çatpınar
- Hayati Koca
- Hüseyin Kır
- Enes Güneyli

FOTOĞRAFLAR

ÇALIŞTAYDAN KESİTLER

CIHANNÜMA

CIHANNÜMA DAYANIŞMA VE
İŞBİRLİĞİ DERNEĞİ

ISBN: 978-6-25996-567-3

9

786259

965673